

„NAŠ GLAS“ izide vsakega prvega, in petnajstega v mesecu. Naročnina za celo leto Din 40.—, za pol leta Din 20.—, za četrt leta Din 10.—. — Za inozemstvo je dodati poštino. — Oglasi po ceniku. —

NAŠ GLAS

Uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Upravištvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 11.467.

List za državne nameščence in upokojeence.

L. A.:

Inkorporacija okoliških občin

Vprašanje organizacije avtonomnih mest je z uveljavljanjem zakona o mestih stopilo v zadnji in odločilni stadij. V naši banovini gre za štiri mesta, namreč za Ljubljano, Maribor, Celje in Ptuj.

Poglavitno vprašanje, katero je treba rešiti kar najprej, je vprašanje mestnega ozemlja. Treba je za dolgo časa določiti meje mestnih občin, jih prilagoditi dejanskemu stanju, pri čemer je treba misliti tudi na zahteve mestnega in okoliškega prebivalstva, treba je pa tudi vpoštevati naloge in vprašanja, katera bodo morale mestne občine v bližnji bodočnosti rešiti.

Predvsem gre pri tem za Ljubljano. Ljubljana je izrazito uradniško mesto, s skromno industrijsko delavnostjo, brez pravega in razgibanega gospodarskega življenja, ker ji manjka zadosti veliko gospodarsko zaledje. Zato se mesto le silno počasi veča. Če v prvih letih izredne konjunktore po vojni, ko so druga mesta v Jugoslaviji vidno rasla, se je Ljubljana povečala v glavnem le zaradi pritoka doseljencev iz Primorske in pa zaradi pomnožitve raznih uradov. Najugodnejši trenutek, ko bi se mogla naseliti v Ljubljani velika industrija, je bil zamujen. Tako imamo danes že vsepovsod okoli Ljubljane, pa tudi v daljši okolici, n. pr. v Kranju, od Domžal proti Kamniku, više na Gorenjskem in drugod vse polno novih industrijskih podjetij, nastalih po vojni, medtem ko Ljubljana tega prirastka ni bila deležna. Kaj je bilo temu tedaj vzrok, ne bomo tu razpravljali, bodisi, da je bilo pomanjkanje cenene pogonske sile, ali da pri odločitvah v Ljubljani ni bilo dovolj smisla in podpore za povzdigo industrije.

Dejstvo je le, da so se medtem druga naša mesta neverjetno razširila. Zlasti Beograd in Zagreb sta se povečala za dvakrat do trikrat. Pa tudi ostala mesta v naši državi so močno narasla, predvsem Split, Sušak, Skoplje, Subotica in druga. Ta prirastek je po nekod naravna posledica doseljevanja, drugod pa tudi rezultat razumne in preudarne občinske politike. Saj vemo, da spadajo na pr. v Split, ki ima skoro 40.000 prebivalcev, med dele občine tudi vasi, od katerih so posamezne oddaljene do 10 km od mestnega središča. Beograd je dosegel svoje visoko število prebivalstva med drugim tudi na ta način, da sta bili beograjski občini priključeni mesti Zemun in Pančevo. Tudi ostala naša mesta imajo zelo velik teritorij.

V Sloveniji je bilo to pred vojno čisto drugače. V mnogih krajih so se obdržale nenaravno tesne, umetne meje občinskega ozemlja samo zaradi političnih razlogov. Ker je bila okolica čisto slovenska, so se tujerodni mestni mogotci v Gorici, enako kot v Celju ali Mariboru in drugod na vse kriplje branili, da bi se priključila mestu z njim teritorialno popolnoma zvezana in stavbno strnjena okolica. To stanje je ostalo do danes, tako da greš rečimo v Celju samo čez Savinjo, pa si že v drugi občini. V Ljubljani je bilo pa vselej mnogo prav malomestnih in ozkosrčnih razlogov, ki so branili že pred vojno, da bi se bila mestna občina razširila. Danes, če greš v predmestje, ne veš kje se konča mestno ozemlje in kje se prične okoliška občina. Tako je na Viču, v Mostah in drugod.

Danes, ko je postalo vprašanje povečanja in zaokrožitve ozemlja avtonomnih mest pri nas spet aktualno, se pojavljajo enaki pomisleki in se oglajajo

prav tako malenkostni in ozkosrčni ugovori zoper inkorporacijo okoliških vasi, kakor smo jih bili vajeni doslej in že pred vojno. Iz materijalističnih, baje gospodarskih razlogov se nekateri krogi na vso moč upirajo proti priključitvi okolice k mestu. Zaradi malenkostnega egoizma posameznikov, zaradi neopravičenega strahu pred višjimi občinskimi davščinami, morda tudi iz bojazni pred poslovno konkurenco se oglašajo zmerom več prebivalcev okoliških občin proti inkorporaciji. Treba je pa poudariti, da so to skoro izključno samó premožnejši krogi, katerim se pridružujejo, kar je pa še bolj čudno, tudi nekateri mestni prebivalci. Pravega razloga za to stališče pa menda javno ne priznavajo ne ti ne oni.

Če opazujemo vse to, se nam zdi, kakor da smo se vrnili za nekega pol stoletja nazaj v dobo, ko so pri nas zidali železnice. Takrat so se tudi naši predniki ponekod trdovratno upirali železnici iz strahu, da jim bo požrla dohodke od prevoznitva. Posledice te zaslepljenosti vidimo še danes: kolodvori, stoječe po več kilometrov izven naselbin. Enako je danes. Zaradi namišljene škode, ki preti bajé posameznikom z inkorporacijo, naj zamudimo ta edinstveni trenutek, da bo desetletja trpela celota zaradi kratkovidnosti prednikov. Na koristi, katere morejo in morajo izvirati iz povečanih in s tem gospodarsko okrepljenih mestnih občin, ti krogi prav nič ne mislijo. Prav nič ne računajo na vsestransko ugodnejši položaj velikih mest, ki morejo svoje javnopravne naloge izvajati dosti lažje, kot majhne in finančno šibke kmetske občine. Pozabljajo pa pri tem zlasti to, da je dejansko ta zveza že dosočena in ozemlje strnjeno in da je inkorporacija le še formalnost.

Za nas državne nameščence in upokojeence je stvar jasna. Ni nam treba še posebe razmišljati o koristih, katere nam morejo nuditi velike mestne občine. Ne gre tu samo za razliko v draginjskem razredu, ki more priti neštetim aktivnim in upokojenim uslužbencem v prid. Tudi sicer je še vrsta koristi, katere morejo nuditi državnemu uslužbenstvu kulturne, dobrodne in človekoljubne naprave velikih mestnih občin. — Mi v Ljubljani se pa spominjamo na — hvalabogu — neresnične govornice, ki so se pred nekaj meseci širile, da bo Ljubljana pomaknjena v II. draginjski razred, ker nima zadostnega števila prebivalcev.

Prav te dni se vprašanje inkorporacije obravnava na pristojnih mestih. Treba bi bilo, da se kot protiutež živahni agitaciji posameznih nerazsodnih in ozkosrčnih pridobitnikov zoperstavi tudi izraz volje državnega uslužbenstva in upokojenstva. Treba bi bilo zato, da kar najprej nastopijo vse naše strokovne in stanovske organizacije in jasno in odločno izrazijo svoje težnje ter na glas povedó, da žele, da se avtonomnim mestom priključi kar največ okoliškega ozemlja, zlasti vse strnjeno in gosto naseljeno ozemlje bližnjih predmestnih občin. Zakaj državni nameščenci in upokojeenci se prav dobro zavedajo, da bodo naša mesta mogla izvrševati pravilno svoje funkcije kulturnega, socialnega in splošno gospodarskega značaja le, če bodo velike, finančno krepke in zmogljive življenja in razmaha. Vsi pomisleki in vsi oziri na trenutne koristi posameznikov se morajo umakniti splošnim interesom.

Državno računovodstvo

(Nadaljevanje.)

Režiserji.

V ozki zvezi z računodajnikom je režiser. Tudi on čuva, prevzema in izdaja denar. Ali je tudi njega smatrati za računodajnika? Ne. Režiser je samo pomožni organ računodajnika in posrednik med stranko in blagajnikom, kot dejanskim računodajnikom. Dolžnost mu je, da v izjemnih slučajih zbira dohodke in izplačuje izvestne izdatke za državo in za račun računodajnika. Da pa more režiser izvrševati izplačila drž. izdatkov, mu je potrebna neka vsota denarja, ki jo prejme od pristojnega blagajnika. To vsoto mora opravičiti v teku 1. meseca. Člen 87 pravilnika o delu rač. odsekov pri ministrstvih in o računovodni službi pri nakazovalcih DR br. 178.896 z dne 31./XII. 1928 določa, da mora biti režiser stalni uradnik, ki ga določi vsak urad za se. Analogno odloku ministra za finance z dne 24./I. 1934, št. 1315/I. se smatrajo za stalne uradnike vsi oni drž. uslužbenci, ki imajo zvanje uradnika, ne oziraje se na skupino, kateri pripadajo in ne samo oni, ki se na podstavlj. čl. 103 uradniškega zakona z dne 31./III. 1931 postavljajo s kraljevim ukazom. Isti minister je z odlokom z dne 14./III. 1934, št. 9382 še določil, da smejo biti računodajniki samo uradniki in uradniški pripravniki. Če pa uradniški pripravniki lahko postanejo računodajniki, ne bi smelo biti potemtakem nikake ovire, da postanejo tudi režiserji.

Ustanovo režiserja je izbegavati, kjerkoli je to brez škode mogoče. Postavljanje režiserja nasprotuje načelu čl. 64 zak. o drž. rač. iz l. 1910, ki določa, da se noben izdatek iz drž. blagajne ne more izvršiti, če se ne nanaša na dejansko že izvršeno opravilo in če se izdatek ne opraviči z likvidnim, overjenim in opravičujočim dokumentom (čl. 63 zak. o drž. rač. z l. 1910). Akontacijo odnosno zalogo pa prejme režiser brez vsakega opravičujočega dokumenta za opravila, ki do tedaj še niso bila izvršena.

S tem, da režiserja ni smatrati za računodajnika, še ni rečeno, da ne jamči za svoje poslovanje. Režiser odgovarja materijalno in kazensko za vse nepravilnosti, malverzacije itd., katere bo konstatiral računodajnik (blagajnik). Odgovornost režiserja traja vse dotle, dokler ne predloži obračuna računodajniku, opremljenega z vsemi opravičujočimi in izplačilnimi dokumenti oz. dokler računodajnik ne prizna te dokumente za pravilne in mu ne vrnečasne priznanice. Od tega časa dalje nosi odgovornost za pravilnost računov računodajnik, ki je dokumente prejel.

Po novem zakonu iz l. 1934 izvršuje režijska dela nakazovalec z odlokom o začasnem angažiranju in s plačilnim nalogom. Začasno angažiranje se vrši z odlokom nakazovalca, s katerim ta odobrava, da se sme neko delo, opravilo itd. izvršiti v režiji. Na podstavi tega odloka sme nakazovalec v mejah angažiranega izdatka izdati začasni plačilni nalog za izplačilo potrebnih vsot uradu, poslovodji (režiserju), kateremu je izročeno izvrševanje nabav, del itd., pod pogojem naknadnega obračuna. Uradi oz. poslovodje so dolžni za trošenje prejetih vsot predložiti nakazovalcu račun z vsemi opravičujočimi dokumenti. Nakazovalec izda po izvršenem obračunu odlok o odobritvi izdatkov in plačilni nalog (na podstavi tega odloka), ki mora vsebovati vse, kar je predpisano v toč. 2 § 46 (to pa je omenjeno že pri poglavju: dolžnosti računodajnika). S tem odlokom se za-

menja in popolnoma likvidira začasni plačilni nalog. Poleg plačilnega naloga je nakazovalec dolžan dostaviti pristojnemu računovodstvu tudi odlok iz 2 odstavka (odlok, da naj se neko delo izvrši v režiji) z vsemi dokumenti in s svojim odlokom o odobritvi pravkar imenovanih izdatkov. Kadar plačilni nalog ni izdan v času, ki ga predvideva § 53 v toč. 3 [plačilni nalog se sme sestavljati do kraja 3. meseca po zaključku proračunskega leta, izplačila pa izvrševati do konca računkega leta, ki traja 4 mesece dalje, kot proračunsko leto v zmislu § 9], je dolžan urad oz. poslovodja, vse neopravičene, prejetote vsote vrniti takoj, najdlje pa do kraja računkega leta blagajni, od katere jih je prejel. Nakazovalec ima pravico, za te svote izdati plačilni nalog za račun tekočega budžetskega leta, če je za to vrsto izdatkov v proračunu odobren kredit (§ 51).

Plačilni nalogi se izdajajo zato, da se po njih vrše razna izplačila. Prvi (začasni) plačilni nalog, ki služi za izplačilo predujma (akontacije) ali zaloge, je popolnoma na mestu. Odveč pa je drugi (stalni) plačilni nalog, ker ne odgovarja svojemu pravemu namenu (izplačilu). Z njim se samo obračunavajo prejetote akontacije (zaloge). Čim pa služi za obračun akontacije — kar ni dvoma — bi bilo pravilno in potrebno, da se ta stalni plačilni nalog čimprej odpravi in zamenja z nalogom za knjiženje.

II. Nakazovalci.

a) Pojem in funkcija nakazovalcev. Pod izrazom »nakazovalec« razumemo v splošnem državnega organa, ki angažira drž. kredite in izdaja plačilne naloge na podlagi akta konstatacije in likvidacije.

Zakon o drž. rač. iz l. 1910, nam v čl. 59 označuje nakazovalca kot osebo, ki odreja uporabo kreditov, dovoljenih z zakonom (proračunskim) pod vrhovnim nadzorom ministra za finance.

V čim pa obstoji uporaba kreditov? Predvsem v angažiranju kreditov. Angažiranje kreditov pa je akt, s katerim se ustvarja denarna obveznost države napram tretji osebi, ki ima kot posledico izdatek iz drž. blagajne, čim je ta oseba (dobavitelj) izvršila naročilo (dobavo, delo itd.).

Državne obveznosti, nastale zaradi angažiranja kreditov je prej ali slej treba poravnati. V ta namen se izda plačilni nalog. Pod izdajanjem plačilnega naloga se razumejo vsi upravni akti, ki so potrebni upravičencu, da pride do svojih zahtev, ki jih ima napram državi. Državne obveznosti se torej z aktom angažiranja ustvarjajo, s plačilnim nalogom pa poravnava. Oboje, t. j. angažiranje kreditov in izdajanje plačilnih nalogov tvori — reklj smo — značilno pravico in dolžnost nakazovalca. Razločujemo dvoje vrst le-teh: nakazovalce I. stopnje in nakazovalce II. stopnje. Nakazovalci I. stopnje so ministri in šefi samostojnih uprav, nakazovalci II. stopnje pa načelniki oddelkov in uradov. Nakazovalsko pravo I. stopnje je osnovno (originarno), neposredno (direktno) in prvotno (primarno). Utemeljeno je v samem proračunskem zakonu in se giblje v mejah proračunskih kreditov. Pravo nakazovalca II. stopnje pa je prenešeno (delegirano), neposredno (indirektno) in drugotno (sekundarno). Naslanja se na pooblastila, ki jih izdajajo nakazovalci I. stopnje in se giblje v mejah teh pooblastil. Razlika med nakazovalcem I. stopnje in II. stopnje je v tem, da more in sme prvi

svoje nakazovalsko pravo prenesti na koga drugega, med tem, ko nakazovalec II. stopnje samo izvršuje navedbe nakazovalca I. stopnje oz. njegovo pooblastilo, pa zato ne more in tudi nima na koga prenesti svoje nakazovalske pravice.

Pravilno izvrševanje proračuna zahteva, da to vrši za vsako panogo državne uprave po ena oseba. Zato in pa, da bi se lahko v vsakem času ugotovilo stanje proračunskih kreditov, ministri ne bi smeli svoje nakazovalske pravice prenesti na več oseb hkrati. S tem bi trpel pregled kreditov, odgovornost za pravilno in zakonito uporabo kreditov pa bi se raztrgala na več delov (oseb) — referat glavne kontrole z dne 6. VIII. 1923., štev. 16.848.

Ob tej priliki opozarjamo na uredbo o prenašanju pravice podpisovanja odlokov z ministra na ministrovega pomočnika, generalne direktorje itd. DRbr. 65.692/21, ki je bila objavljena v Uradnem listu štev. 61 ex 1921 na strani 311, ki je še sedaj v veljavi. Glasi se:

Čl. 1. Minister more svojo pravico podpisovanja odlokov v svojem resoru prenesti na pomočnika ministra, generalne direktorje, pomočnike general. direktorjev in načelnike oddelkov, kolikor smatra to za potrebno in koliko to ne bi bilo v nasprotju s to uredbo. To se nanaša tudi na zahteve za odpiranje in zapiranje kreditov, odobrenih s proračunom, kakor tudi onih naknadnih in izrednih kreditov, katerih namen je precizno odrejen z odločbo, s katero so odobreni.

Čl. 2. Prenos te pravice vrši minister s svojim pisnim odlokom, pooblastilom, v katerem mora natančno označiti vse vrste odlokov, za katerih podpisovanje daje svoje pooblastilo, kakor tudi osebo, kateri se daje pooblastilo. O vsakem danem pooblastilu mora minister obvestiti državni svet in glavno kontrolo.

Čl. 3. Podpisovanje odlokov po tako pooblaščenih uradnikih ima isto moč in veljavo, kakor, da jih je podpisal sam minister. Pooblašeni uradniki podpisujejo »po pooblastilu« in nosijo odgovornost za vse odloke, ki jih podpisujejo. Zaradi teh odlokov se morejo započeti upravni spori.

Čl. 4. Izjemoma minister ne more prenesti svoje pravice podpisovanja v sledečih primerih:

- a) kadar je treba sopedisati akt, katerega podpiše kralj,
- b) kadar je treba podpisati akt, ki ga podpiše dvojica ali več ministrov ali ves ministrski svet,
- c) odlok, s katerim se mesto ukaznega uradnika proglašja za izpraznjeno,

d) odloke, ki imajo za posledico izdatek iz drž. blagajne in sicer: minister za finance za vsote preko 100 tisoč, ostali ministri pa preko 5000 Din,

e) postavljanje in odpuščanje ukaznega osebja.

Čl. 5. S to uredbo se zamenjajo vsi dosednji zakonski in drugi predpisi, koliko so z njo v nasprotju.

Vedeti je, da morajo biti osebe, ki so pooblašene, da namesto ministra podpisujejo odloke — imenovane, — ne pa s splošnim odlokom pooblašene, ker je to v nasprotju z zakonom o drž. rač. in pravilnikom k temu zakonu — referat glavne kontrole z dne 16. XI. 1924., štev. 23.691. — Torej ne zadostuje, da se na splošno imenujejo za nakazovalce II. stopnje na pr. posamezni načelniki ministrstev in banjskih uprav, marveč jih je imenoma navesti. (N. N., načelnik oddelka I do VIII.)

Poglejmo, kaj pravi o nakazovalcih novi zakon o drž. rač. iz l. 1934.

Nakazovalci za izvrševanje drž. proračuna so ministri, morejo pa biti tudi bani, ali samo v mejah pristojnosti, ki jim je določena z zakonom.

Glede nakazovalske pravice bana vlada še precejšnja nejasnost. Bani so v zmislu § 30 zak. o banki upravi z dne 7./XI. 1929, razglašene v Urad. listu z dne 20./XI. 1929, štev. 1/1, s popravki z dne 12./XII. 1929, št. 27/8. in z dne 22./II. 1930, štev. 149/33. — Nakazovalci I. stopnje za državni proračun, kolikor se tiče izvrševanja kreditov odrejenih za bansko upravo. Skratka, bani so nakazovalci I. stopnje za banske kredite drž. proračuna.

Ali igrajo bani kako ulogo pri aneksii ali specialnih proračunih in kakšna je ta uloga?

Aneksi so posebni ali specialni proračuni za državna pridobitna podjetja. Razločujemo dvoje vrst pridobitnih podjetij: 1.) državna pridobitna podjetja, ki imajo splošno koristni značaj in 2.) državna pridobitna podjetja, ki se vodijo po načelih zasebne trgovine in industrije. V prvo vrsto spadajo razne kulturne, socialne in zdravstvene institucije (narod. gledališča, kmetijski skladi, drž. protezne delavnice, zdravilišča, bolnice itd.), v drugo vrsto pa razne državne tovarne (za svilo, sladkor itd.). Državna pridobitna podjetja se dele dalje: a) v podjetja, ki so podrejena neposredno ministrom (sem spadajo: narodno gledališče v Ljubljani, državna protezna delavnica v Ljubljani itd.), b) v podjetja, ki so neposredno podrejena banjski upravi. Za taka podjetja se smatrajo: 1.) šola za sestre pomočnice v Ljubljani, 2.) muzej higijenskega zaveda v Ljubljani, 3.) zdravilišče v Topolšici, 4.) splošna državna bolnica v

Ljubljani, 5.) bolnica za ženske bolezni v Ljubljani, 6.) bolnica za duševne bolezni Ljubljana-Studenec, 7.) bolnica za duševne bolezni v Novem Celju, 8.) šola za babice v Ljubljani itd.

Za vsa podjetja, imenovana pod a) je nakazovalec I. stopnje resorni minister, za podjetja pod b) pa pristojna banska uprava oz. ban, kot nosilec oblasti.

Po § 25 zak. o ustroju socijalne in zdravstvene uprave (Urad. list z dne 31./III. 1930, štev. 45) spada protezna delavnica v Ljubljani v sestav splošne drž. bolnice. Ker tvori vsakoletni proračun izdatkov in dohodkov skupno s finančnim zakonom državni proračun (čl. 1 zak. o drž. rač. iz l. 1910 in § 12 zak. o drž. rač. iz l. 1934), ki je enoletni zakon (čl. 1 zak. o drž. rač. iz l. 1910 in § 13, odstavek 4 zak. o drž. rač. iz l. 1934.), je smatrati določilo § 25 zak. o ustroju soc. in zdravstvene uprave za derogirano (ukinjeno), ker je starejšega datuma kakor državni budžet za l. 1934./35., ki odreja oz. preliminira izdatke protezne delavnice v proračunu izdatkov in dohodkov med podjetji, podrejenimi direktno resornemu ministru. Če bi bil še v veljavi § 25 pravkar navedenega zakona, bi spadala protezna delavnica v nakazovalsko področje banske uprave.

Nakazovalci izvršujejo proračun z odlokom o angažiranju, odlokom o dospelosti izplačila (obveznosti) in z od-

redbo za izplačilo (plačilnim nalogom). Začasno angažiranje izdatkov vrši nakazovalec z vsakim odlokom, ki utegne imeti za posledico izdatek iz drž. blagajne, končno angažiranje pa z vsakim odlokom, s katerim se ustvarja obveznost za državo napram tretji osebi (§ 42 in 43). Začasno angažiranje se vrši samo pri materialnih in investicijskih izdatkih. Odlok o začasnem in odlok o končnem angažiranju dostavlja nakazovalec pristojnemu računovodstvu radi knjiženja (§ 43). Svota končno angažiranih izdatkov se ne sme prekoračiti.

Zakon o drž. rač. iz l. 1910. pozna samo eno angažiranje. Novi zakon o drž. rač. pa razločuje dvoje vrst angažiranja: **začasno** angažiranje kot začetno fazo drž. obveznosti in **končno** angažiranje kot zaključno fazo te obveznosti.

Proračunski izdatki se ne smejo angažirati vse dotlej, dokler finančni minister predhodno ne otvori nakazovalcu zadevnih kreditov (§ 44).

Z odlokom o dospelosti izplačila prizna nakazovalec (v mejah končno angažiranega kredita in na podstavi priloženih opravičujočih listin) izvršitev dobave, dela, službe ali pogodbe in kosmati (brutto) znesek izplačila. Ti opravičujoči dokumenti so sestavni del odloka o dospelosti izplačila (§ 45).

(Dalje prih.)

Naše osnovno šolstvo

Objavljamo v naslednjem nekaj najzanimivejših in splošno važnih podatkov iz statističnega pregleda o stanju osnovnega šolstva pri nas v minilem proračunskem letu in sicer po stanju konec šolskega leta:

Stanje učiteljstva. V dravski banovini je: 1459 učiteljev in 2377 učiteljic, skupaj 3836. Od teh je 40 kontraktualcev in 56 dnevničarjev.

Razredov je 3637.

Razrednih učiteljev je 3414 (sem so všteti tudi kontraktualni učitelji in dnevničarji). Nedostaja tedaj 223 razrednih učiteljev.

V gornjem številu je všteti učiteljic ženskih ročnih del 75

Predm. učit. (srbohrvaščina, verouk, itd.) 68

šolskih nadzornikov in preglednikov 28

Upraviteljev oproščenih pouka 9

Prideljeni (banski upravi 26, gosp. šolam in dr. 16, raz. ust.: Sokol, gledališče, Glasb. Mat., itd. 15), mešč. šolam 51, v inozemstvu 3, na pedagoški šoli 44, na bolezenskem dopustu s polno službeno

dobo 42, dodeljenih sres. načelstvom 35, skupaj 242

Vseh razredov je 3637. Otvorilo se je 47 novih razredov, ki so že všteti v gornjem številu.

S polno službeno dobo je v dravski banovini 115 učiteljev.

Na novo je bilo nameščenih 29 učiteljev in 9 učiteljic. Za namestitev novincev je vloženih 481 prošelj, od teh je 129 moških in 352 ženskih. Po zbranih informacijah pa je vseh abiturientov, ki so dovršili v zadnjih letih učiteljske šole, okrog 750. Nekateri od teh so si poiskali službe že drugod, mnogi pa prošelj za sprejem v državno službo sploh niso predložili.

Od sprejetja novega državnega proračuna je bilo nanovo nastavljeno veliko število učiteljev, tako, da je danes večina abiturientov že v službah, pa tudi precej učit. kandidatini je bilo že sprejetih v službo. Sredstva so se dobila iz prihrankov, doseženih z nedavnim znižanjem prejemkov omoženih drž. uslužbenk in samskega uslužbenstva, živečega pri starših.

(Konec prih.)

V. G. Calderon:

Filomena

»Pojdiva, prosim vas,« je s tujim glasom zašepetal Daniel Mendoza in me odriaval od močno osvetljenega osredja kjer so divje rase počivale na zeleni preprogi. Te zelene glave, ta kovinsko zlati, tako krasni puh me tako strahovito spominja na Filomeno in na mojo prvo ljubezen.

Res, moj ljubi, ime ji je Filomena, ime slavca ali najdenčka. Grozni so ti župniki v Peruju, ki krščujejo ženske na tako čudna imena v spomin na pridevke svete Device. Ah, prav res, ta ni bila rojena v tolažbo, prej zato, da ti je z lopovskim izrazom zasadi vseh sedem mečev v srce.

Le predobro poznaš pokrajino, ljubi moj, veliko haciendo z nasadi sladkornega trsa. Lastnika sta bila Filomena de Castro in njen mož in to, dejal bi, prava gospodarja samoderžca. Ni bilo daleč do Lime, pogled se je odpiral na guanski otočič, ki se je ves bleščal in strašno smrdel, ob obali Tihega oceana, ki je tod res zaslužil svoje ime. Filomena je po rodu iz Lime, čisto krvna domačinka, ki je imela najmanjše nožice na svetu, prave otroške roke, preobložene s prstani in pod svetlikajočim se breznom žalostnih oči smehljaj, ki daje pogum in ki pripelje nazaj opazovalca, če se je izgubil na obalah življenja. . . .

Sem bil mar zaljubljen? Seveda, toda tako trdovratno platonski, pri moji veri, prav po peruansko, zakaj pri nas ni bil redek primer, da so trajale zaroke po deset let, ne da bi bilo prišlo do kaj drugega kot do smehljaja, poljuba na skrivnem ali do izmenjave robocev. Sicer se pa njen mož, Don Rafael, ni šahil s častjo. Bil je čokat mož, z rameni ravnimi kakor obešalnik, dober jahač, čudovit strelec, katerega je mimo mesticev na haciendi oboževala vsa

mulatska služinčad. Bil je pravi gospod, ob katerem sem se moral pri mojih dvajsetih letih zdeti zelo slaboten, pravi sanjač, zapisan živčni oslabeleosti.

Po nedoločnih medicinskih studijah sem iskal neke na deželi donosno službico in sprejel to knjigovodsko mesto, ki je navsezadnje predstavljalo zasanjano življenje brezdelneža. Zjutraj je bilo nekaj malega pisanja, nato sem si, komaj je bil pantagruelski obed končan, izbral sijajnega rjavca, s katerim sem jahal po razbeljenih stezah med sladkornim trsom ali pa kasneje dirjal po obrežnem pesku, ki je bil še vroč od mraku, ko se zvezde in morski raki prikažejo hkrati na nebesnih in morskih obalah, trepetaje v hladnem vetriču iz daljave. Pod konjskimi kopiti so se drobile školjke kakor prah večnosti in bil sem dovolj mlad, da sem smatral za znak sreče, če se je utrnula zvezda. Ob isti uri se je moj prijatelj inženjer, ki je bil vrhovni upravitelj, nalival v pivnici s čudovitim rumom, katerega je lastnoročno žgal samo zase, med tem, ko so si ostali uslužbenci, v rokah kitare ko ljubico, prepevali v zabavo nejasne žalostinke, ki so se iz Afrike rešile skozi vekove.

Položaj moje družine v Limu, ki je mesto s plemiškimi predsodki, mi je preskrbel častno pravico, da sem obedoval pri gospodarjevi mizi. To se pravi, da sem se ves prepojen z nočjo in prepojen z mesečino vračal v dvorec na haciendi, kjer sem sedel za mizo pri medlem obedu, med katerim se ni govorilo nikdar nič drugega kot o tem, kateri sladkorni nasad bo treba jutri požeti, ali pa o družabni kroniki, o kateri so poročali dnevniki, ki so zjutraj prihajali iz Lime.

Ni dvoma, da so mi že dolgo časa Filomenine oči zaupavale mnogo stvari, toda razumel nisem nič. Torej, s petintridesetimi leti je ženska še dovolj mlada, da more

postati učitelj v ljubezni in zdelo se je, da bova ostala pri platonski. Vmešal se je primer, kakor zmerom, da sva ostala čisto sama. Nekega jutra, ko se je zarja komaj porajala, je pričel mali zvon divje pozvanjati. Saj veš, tisti zvon, ki naznanja ljudem, da se je vžgalo polje sladkornega trsa in da je treba na vso moč pridirjati na konjih s sekiricami v rokah, da se požar z izsekanjem omeji. Nihče se ti dolžnosti ne more odtegniti, ker zrelo in s sladkorjem prepojeno trsje prehitro gori. Tekel sem navzdol in vlekel škornje za seboj, ko sem opazil Filomeno v jutranji halji, ki je tekla na veliki balkon haciende, odkoder se je videlo morje in sosednje doline. Smeje mi je zaklicala:

»Vselej med prvimi! Najmanj četrte ure je, odkar so moj mož in ostali od dirjali. Zdaj se Vam pa res ni treba več truditi. Le pogledjte, tamle gori ob trdnjavi.«

Posodila mi je kukalo in navzlic sopari, ki se je dvigala v jutranjem svitu, sem videl tam daleč moške, ki so se jim opletali dolgi plašči kakor dvoje kril. Slonela sva na starem balkonu z zvitimi stebrički, spominu stare španjolske miniksti, in opazovala sokrvični mesec, ki se je potapljal v rožnato vijoličnem morju. Tedajci mi je Filomena pokazala krdelo morskih volkov, ki so pluli na jutranji lov. Ljudsko praznoverje trdi, da na svojih lepljivih hrbitih nosijo v večnost ali na otoke bele duše umrlih: brez dvoma učinek meseca, ki odseva od gladine in ki močno vpliva na preprostoljudi. Toda Filomena je, smehljaje se, z glasom, polnim tajinstvenosti, katerega še nisem slišal pri nji, štela:

»Dve duši, tri duše. . . deset duš. . . Mar vi ne verjamete v to, morda?«

V tem mehkužnem jutru in ob tem nenadnem razlitju svetlobe, ki tvori čudo

jutrnje zore nad morjem, bi bil verjel prav vse. Glas je postal še zauplivejši:

»Zakaj ste tako tihi, zakaj tako žalostni? Moj Bog, oženiti bi se morali. Stari ženski, kakor sem jaz, lahko zaupate vse.«

Najbolj nesramna izmed vseh laži, je bita ta, moj ljubi! S svojimi petintridesetimi leti je kar blestela in se zavedala, da je še zmerom nepremagljiva. Da bi me prepričala, ker bil sem popolen tepec — še vedno zardim ob spominu na to — je poiskala v svojih nasvedranih kodrih, ki so ji po tedanji modi viseli na čelo, bel las, en sam bel las. Da bi mi ga od blizu pokazala, se mi je približala. Še zmerom se smejem, ponižan, kadar si predstavljam, kako pošteno sem se ponašal. Da me ni oklofutala, to je bila brez dvoma gola prizanesljivost. Ker ob medlem jutranjem svitu ni bilo moči odkriti belega lasu, se je malo trmasto čelo zadelo ob moje ustnice in nenadoma so se njena polna usta vse sala v moja. To bi bilo dalo, mislim vsaj, dobra dva metra poljuba na kinematografskem platnu.

Ko sem se prebudil iz rahle slabosti, so morski volkovi z dušami na hrbtu ravno izginjali in mesec je izhlapel kakor megla. Dve uri kasneje sem najpazljiveje poslušal pogumne moške, ki so obvladali požar in se drug za drugim hvalili s svojo spretnostjo. Možgani so mi bili kakor izvotleni, duša prepolna sladkosti kot zrel sladkorni trs. In tako sem brez besed hlinil vneto občudovanje in mrzlično pozornost. Skratka, prav vsi so bili zadovoljni z menoj.

Pa sem bil tudi jaz sam? Nenadoma sta se mi prikazala nevarnost položaja in zaniknost mojega ravnanja. Bil sem izdajalec v domači hiši. Toda med obedom je skrivnostni pogled, ki je obvisel na meni, s predrznostjo preživega ljubkovanja posredoval zadnje pomisleke. Na vse zadnje, saj nisem jaz izžval te pustolovščine. Da po

Nove bolniške pristojbine

Na podlagi finančnega zakona je minister za socialno politiko izdal pravilnik o plačevanju bolniških pristojbin za zdravljenje v državnih bolnicah. Z novim pravilnikom so bile te pristojbine z ozirom na težavne gospodarske razmere naših dni znatno znižane. Poglavitne spremembe navedemo v informacijo naših bralcev.

V državnih bolnicah ne plačajo nobene pristojbine v III. razredu tisti davčni zavezanci, ki plačajo na leto manj kot 100 Din neposrednega davka, pri čemer se zgradarina od poslojpa, v katerem stanujejo in od katerega nimajo nobenega dohodka, ne vpoštevata. Ta določba pa za oskrbovanje v umobolnicah ne velja.

Sicer se plača za zdravljenje pristojbina sorazmerno z višino neposrednega davka, katerega oskrbovanec plačuje na leto. Pri neposrednem davku od 100 do 150 Din je plačati na dan 10 Din pristojbine, od 150 do 200 Din se plača 20 Din na dan, od 200 Din navzgor znaša taksa 25 Din, vse v III. razredu. Pristojbina za II. razred znaša 40 Din, v I. razredu pa 80 Din na dan — neglede na višino davka.

Če ima vdova več kot tri mladoletne otroke in če nima nad 400 Din neposrednega davka predpisanega na leto, ne plača zase in za družino nobene pristojbine. Če pa ima drug dohodek od premoženja, velja oprostiti le če ima manj kot 200 Din na mesec.

Vsi tisti pa, katere bi plačilo bolniških pristojbin ogrožalo v gospodarskem obstanku, ne plačajo nobene pristojbine v bolnicah, ne glede na višino davka.

V umobolnicah ne plačajo bolniških stroškov davčni zavezanci, ki nimajo nad 400 Din neposrednega davka. Sicer plačajo v III. razredu 20 Din na dan, v II. razredu 40, v I. razredu pa 80 Din na dan, ne glede na višino davka. Če ostanejo neozdravljivo bol-

ni več kot 2 leti v bolnici, plačujejo v III. razredu samo polovico pristojbine, od 5 leta naprej pa sploh nič več.

Višino oskrbovalnin v ostalih javnih bolnišnicah, bodisi da so banovinske ali mestne, določuje pristojna banska uprava po predpisih zakona o bolnišnicah.

Za zdravniške intervencije, zdravila, ovojni in drugi material se plača določen odstotek. Ta se določa po veličini bolnice in znaša od 10 do 20%. V umobolnicah se ti posebni stroški ne pobirajo. Za zdravljenje z radijem ali rentgenom veljajo še posebne takse.

Vseh navedenih taks za zdravila itd. ne plačajo aktivni in upokojeni državni in banovinski uslužbenci, upokojeni častniki in vojaški uradniki, aktivni in upokojeni orožniki, obmejni stražniki in njihovi družinski člani. Kot družinski člani se smatrajo vsi nepreskrbljeni člani uslužbenčeve ali upokojenčeve družine, neglede na to, če družinski poglavar zanje prejema draginjske doklade ali ne. To pa velja le za zdravljenje v III. razredu.

Nova in važna je določba novega pravilnika, po kateri se morejo oskrbovalne pristojbine poravnati tudi v več mesečnih obrokih. Uprava bolnišnice more dovoliti oskrbovancu plačevanje oskrbnih stroškov v več obrokih, največ v 12 mesečnih obrokih od dneva, ko bolnik zapusti bolnišnico. Tako obročno odplačevanje oskrbovalnine se sme dovoliti oskrbovancu, ki bi mu enkratno plačilo pristojbin moglo ogroziti obstanek. Potrdila o tem izdajajo občine, overi jih pa sresko načelstvo.

Če spremljajo matere ali dojilje dojenčke ali otroke izpod 3 let, — plačajo, če se spremljevalke ne zdravijo, — pristojbine samo za eno osebo. Bolne matere dojenčkov pa plačajo bolniške stroške samo zase.

trgovino. Upokojenki je bila draginjska doklada ustavljena in se ji je predpisalo povračilo za meseca maj in junij 1934 že prejete osebnne doklade. Proti temu odloku se je prizadeta pritožila na finančno ministrstvo, ki je pritožbo zavrnilo. Pritožnica je v pritožbi navajala, da je njen mož že pred 30. aprilom 1934 prenehal izvrševati samostojno delo (t. j. trgovino), tako da se nanjo odločba od 11. IV. 1934, ki velja od 1. maja t. l., ne more nanašati, ker na dan 11. aprila 1934 njen mož trgovinskega obrta ni več izvrševal. Finančno ministrstvo tega utemeljevanja ni sprejelo, temveč poudarilo, da je mož odjavil pri obrtnem oblastvu svojo trgovino in odložil obrtni list šele 28. junija. Zaradi tega, ker je imel torej do navedenega dne obrtni list in možnost izvrševanja obrti, zadenejo posledice odločbe od 11. IV. t. l. tudi pritožnico, ne glede na to, da mož na ta dan obrta dejansko ni več izvrševal.

Prodaja monopolskih predmetov. Finančni minister je izdal uredbo, s katero se je popravila oz. dopolnila uredba, po kateri je bila prodaja monopolskih predmetov na drobno izvzeta iz obrtnega zakona. Po dopolnjeni uredbi prodaja monopolskih predmetov na debelo in na drobno ne spada pod določbi 1. in 5. dela obrtnega zakona, ki govorita o obratovanju strokovnih organizacij. Že prej je pa finančno ministrstvo pojasnilo, da se prodaja monopolskih predmetov na drobno ne smatra kot izvrševanje obrta, tako da zaradi take prodaje dotične osebe ne izgube pravice do draginjskih doklad, seveda če ni dohodek od te prodaje večji od dovoljenega maksimuma dohodka.

Učiteljska samopomoč v Ljubljani. Pod tem naslovom posluje v Ljubljani zadruga, ki pomaga družinam umrlih članov — učiteljev z denarnimi podporami ob smrti. Zadruga posluje že 36 let. Doslej je izplačala že za Din 2.730.417,50 posmrtnih podpor. Ima pa tudi podporni sklad, iz katerega se potrebnim in bolnim članom podeljuje denarne podpore kot brezobrestna posojila. Takih posojil je bilo doslej podeljenih 73 članom v skupnem znesku 152.100 dinarjev. V nekaj letih bo starostni pod-

porni sklad, ki je bil nedavno ustanovljen, prevzel članske prispevke za najstarejše zadržane člane. Ti prispevki se bodo vplačevali iz obresti tega sklada. Zadruga šteje nad 2500 članov, in so včlanjeni mimo učiteljev tudi profesorji in njih žene in vdove. Današnja podpora ob smrti znaša 12.600 dinarjev. Za vsak primer smrti prispevajo zadržniki po 5 Din, ki se nato izroče preostalim umrlega. Sprejme se za člana, kdor je zdrav in ni star nad 45 let, ter znašajo sprejemne pristojbine od 87 do 146 Din na osebo, to pa po starosti.

Železniška razstava v Ljubljani. Na pomladnem ljubljanskem velesejmu, ki se vrši prihodnje leto, bo prirejena tudi železniška razstava. Uredila in zbrala bo razstavne predmete ljubljanska »Sloga«, narodno železničarska glasbeno društvo, kot nevtralna kulturna ustanova. Na razstavi bodo zbrana predvsem dela iz naše banovine, ki so bila razstavljena že na I. železniški razstavi, ki se je vršila letos v Beogradu.

Naše gospodarske in druge zadeve. Iz članka, katerega je pod tem naslovom objavil »Pohod«, posnemamo naslednje odstavke: Plačevanje davkov se je pri nas v dravski banovini vršilo vedno redno in točno, zato smo se zelo čudili, ko smo včasih posneli iz časopisnih poročil, da so tam doli mnogi slučajji dve- in večletnih zaostankov na davkih. Tega mi nismo poznali; posamezniki so že sicer poizkušali posnemati, pa ni šlo. To se je nevarno širilo med ljudstvom in treba je bilo večjega števila novih uradnikov in ostrega nastopa davčne oblasti. — Ta ostrost je sedaj mnogim nezasluženo v veliko breme. Veliko število malih posestnikov pri najboljši volji in varčnosti ne more plačevati davka pravočasno, mnogi pa nekatero leto sploh ne drugače, da se na novo zadolžijo. Le uradniki, ki že dolga leta služijo v kraju in poznajo vse prebivalstvo, lahko objektivno sodijo o davčni moči. — Med ljudstvom je razširjeno mnenje, da se vsako leto več predpiše davkoplačevalcu, ki točno in brez pritožb plačuje davke in se zlasti premožnejši temu primerno obnašajo. — Neplačevanje davkov, zavračevanje in prikrivanje pospešuje v veliki meri krizo.

Iz organizacij

Iz zagrebške upokojenške organizacije. Zagrebško »Društvo državnih i samoupravnih penzionera savske banovine« pod predsedništvom g. Ljudevita Gaja prav živahno in uspešno deluje. Iz tajniškega poročila na zadnji odborovi seji je razvidno, da je društvena pisarna samo v enem mesecu (avgustu) intervenirala v 370 primerih pri raznih državnih oblastvih. Intervencije so se tikale zaostalih pokojnin, draginjskih doklad, pogrebnin, železniških legitimacij, izplačil itd. V prvih osmih mesecih tega leta je pisarna prejela in odposlala nad 2660 dopisov. Konec avgusta je društveni posmrtni sklad štel 2944 članov. Glasilo zagrebške upokojenške organizacije »Penzioner« je imelo vsega skupaj 2273 naročnikov — članov, od tega v Zagrebu 982, po deželi pa 1291. Organizacija ima za člane čitalnico, ki dobiva več dnevnikov in dru-

gih listov, tudi inozemskih, ki so na razpolago članstvu. Tudi društvena knjižnica se stalno množi, ker mnogi člani darujejo knjige. Društvo je za svoje člane doseglo razne ugodnosti med drugim od uprave Jadranske plovnice, od Narodnega kazališča, dalje pri zdravnikih, zobarjih in v lekarnah, ki dajejo 20% popusta na zdravila po receptih in 10% za specialitete. Število članstva zadnji čas spontano narašča, brez posebne propagande ali velike reklame. Samo v avgustu je pristopilo 173 novih članov, tako da je bilo konec avgusta vseh članov 3702, od teh v Zagrebu 1297, po deželi pa 2405. — Iz navedenih podatkov je razvidno, da je zagrebško upokojenško

Obleke kemično čisti, barva, pilisira in ilka tovarna J. O. S. REICH.

Vestnik

Tistim, ki se jih tiče! Vsota zaostankov na naročnini, katero nam dolgujejo naročniki, je spet dosegla tako višino, da že resno ogroža obstoj našega lista. Naj pomislijo vsi ti zaostankarji, da moramo vse obveznosti sproti poravnati in da tako neredno plačevanje naročnine močno ovira vsako delo in hkrati predstavlja hudo nevarnost za točno izhajanje lista. Zato pričakujemo, da se bodo zamudniki končno le zgenili in poravnali svoje dolgove, ki gredo že v lepe tisočake. Za posameznika znesek ni velik, v množini se nam pa le občutno pozna. — Kdor ne more naen-

krat kriti vsega zaostanka, naj to stori v več obrokih. Kdor se pa le ne bi odzval, temu se ustavi pošiljanje lista in bomo primorali po odvetniku izterjati dolg. Prosimo vse prizadete, naj nam prihranijo te neprijetne in neljube, a na vse zadnje neodložljive korake. — Uprava.

Draginjske doklade in obrtno delovanje. Neka upokojena državna uslužbenka je izgubila osebno draginjsko doklado na podlagi spremenjene uredbe o draginjskih dokladah drž. upokojencev, ker se njen mož peča z samostojnim delom, namreč s

pravici povem, porajajoča se ljubezen ne razmišlja, ker je preveč zaposlena sama s seboj, da bi se obteževala z opravičili in kesianjem. Kako bi se sešla, kako bi vnoči našla tako sijajno priliko, na prav nič drugega nisem mislil...

Skrivni stiski rok, zamaknjeni pogledi, to ni bilo dovolj za žensko, ki je bila vsa tako prepolna ognja, kot Filomena...

*

Nekaj dni nato sem pred kosilom zaslišal strel z revolverjem, ki mu je sledil suh pok, kakor če poči boben. Slišati je bilo jezen glas.

»To je res bedasto,« je vzkliknil Don Rafael, ko je stopil v jedilnico. »Kaj misliš, da sem pravkar našel na galeriji? Krastačo, napihnjeno kot kozji meh. To je že spet copernija stare Tomase. Ne veste, Mondoza, kako to delajo? Zašijejo jim, no... zadnjico in nato se krastače prično napihovati, dokler ne počijo. Toda nikdar nisem natančno vedel, kako si ti barbarski mestici to razlagajo.«

Človek ne sme nikoli preklinjati praznoverskih ženskih čarovnic, ker so to morada pri močno živčnih ženskah dotiki z neznanim. Mar je bila krastača namenjena za nek določen cilj, da napove, če se bo izpolnila ljubavna želja, ki si nisem upal predstavljati njenih tubornih posledic? In njen nenadni pogin, ko jo je revolver Dona Rafaela končal, mar je značil očitno škodo za povzročitelje čarovnije? Tega ne vem. Edino le posamezne lepe ženske v Peruju, ki so bile od nekaj malce nagnjene k čaranju, bi nas mogle poučiti o tem. Filomeno je stvar vznejevoljila, kaj pravim, polastil se je je tako veličasten srd, da so njegovi ostri napadi spominjali na najhujšo mrzlico. Don Rafael, ki je bil zelo zaljubljen v ženo, je bil ves strit, zakaj brez

prestanka ga je obsipala z nesramnimi psovkami, in podrobnostmi iz zakonske postelje, ki so bile res mučne. Premagan in pomilovanja vreden jo je prosjačil z najmilejšim glasom:

»Ampak, molči vendar, srcece moje, golobica moja!«

Bilo je prvokrat, da sem v potezah te lepote opazil kakor spačeno japonsko masko srda. Prav zares, v tem trenutku ni bila zapeljiva na pogled. Bila je, da bi se je kar ustrašil, kakor slepe sile, ki ji ne poznaš obsega in trajanja. Vsaka duša ima svoja brezna, v katera se spuščajo samo spovedniki, vračajo pa se iz njih žalostni od studa. Včasih bi si želel človek, da ne pozna bitij, katera ljubi, da bi jih mogel ljubiti popolnoma.

Lagal bi, če bi ti rekel, da so najini kratki sestanki postali redkejši, zakaj oboževanje vredno telo ti ugaja, duša pa, vidiš, je mnogo manj važna. O tem in o mnogih drugih prizorih, ki so mu sledili, nisem Filomeni, kadar sva bila sama, nikdar nič omenil, ker me je prevzela čudna sramežljivost iz nekega motnega sočuvstvovanja z možem, kateremu bi bil rad priskočil na pomoč.

Nekega večera, ko sva ostala sama, kajti Don Rafael je bil nekoliko bolan, me je vprašala med bleščočim izbruhom smeha, ki je razkril zobe mladega dekleta:

»Studiral si medicino, zato vendar poznaš kakršenkoli serum, s katerim bi se človek mogel iznebiti nepotrebne osebe?«

Moj osupli pogled jo je silno zabaval. In cel slap smeha je takoj popravil vznemirljivo nenavadnost pogovora. Vendar je moralo miniti leto dni, pred epilogom, katerega boš slišal.

Mnogokrat smo hodili vsi trije na lov na divje race v močvirju, ki so na morskimi strani mejila ob hacijendo. Ta sport je raz-

burljiv, zakaj hkrati tvegaš, da boš pobijal in da sam pogineš. Bilo bi bolje, da smo se dali spremljati zamorcem, ki poznajo mastno smrdljivo blato, katero na obronkih pokriva mehko zelenje, ki oznanja, do kam moreš stopiti brez nevarnosti in kje je negotova meja tega nevarnega barja, ki požre človeka s konjem vred. Toda Filomena je trdila, da bolje kot kdorkoli pozna močvirnato in samotno planjavo, jaz sem pa bil v letih, ko človek počenja kavalirske neumnosti.

Tistega dne sem se nekoliko odstranil od zakoncev, da sem mogel vzpodbosti konja v dir na strijem pesku, ki je peruanskim konjem najprijetnejše dirkališče. Nenadoma se je pod čudovito jasno nebo pognal kakor krik na pomoč iz trsa oster rezget, med tem, ko so race lepo naprej dvigale svoje bleščeče glave iz gnezd. Zaslutil sem neugodo in pridiral na vso moč pazljivo, prepustivši se konju, ki je bolje od mene poznal, da kam sega trdna zemlja na krajih, kjer trnjeva gošča prekriva ubijalsko blato. Tedajci sem zagledal ob robu barja kot jasno tenjo na morskem ozadju Filomeno na konju. S hudobnim roganjem je opazovala strašni prizor. Napol že vdrt je konj Dona Rafaela slabotno porezgetaval, da so mu znojni boki trepetali od groze. Z njim se je utapljaj gospodar haciende, brez krika, s krčevito stisnjenimi čeljustmi in okoli ust se mu je zarezala guba divjosti ali groze. V prvem trenutku sem hotel poskusiti razne brezuspešne in nevarne stvari: da mu vržem od daleč dva zvezana dolga plašča, uzde mojega konja ali karkoli že, da bi ga poskusil zadržati v tem brezglasnem begu v smrt, toda sovražen glas mi je zaklical:

»Pusti ga, saj mu ni več pomagati!«

Tikala me je pred njim. Človek, ki mu je bilo usojeno, da umre, se je obrnil

z očmi proti meni — da bi me preklel ali da bi me prosil pomoči v svoji popolni nemoči? Ta čas mu je ranjena raca sedla za trenotek na golo glavo, na kateri je veter kosmal lase. Filomena je še zmerom čutila okrutno trmo sovraštva. Z revolverskim strelom je ustrelila ptico, ki je pletela še na kopno, kjer so skokoma pritekli psi in jo pobrali. Njen konj je bil tako blizu mojega, da sta se dotikala z gobcema in tedaj se je nagnila k meni, mi oberoč objela glavo ter se mi priselala k ustom z dolgim poljubom — pred človekom, ki se je potapljal. Ko se je na vse zadnje zvrnila, je na zeleni preprogi bila izbrisana sleherna človeška sled. Od daleč je bilo videti ribiške albastrose, ki so se bližali grebenčku valov, kakor da hočejo posneti pene.

Tiho, kakor pri pogrebu sva se vrnila v dvorec. Izgovoril sem se z glavobolom, da sem mogel ostati v postelji. Filomena je pa imela toliko opravka: pripovedovala je preplašenim slugam na verjeten način, kako se je dogodila nesreča in pred župnikom s haciende, ki je oznanjal smrt že z vsemi zvonovi, se je onestvestila. Naglo so razpeli dolge črne tkanine v obliki križa po vratih in oknih in določili, da bo prihodnji dan peta črna maša z orgljami, pri kateri bodo pobožne kitare in po vinu dišeči glasovi spremljali cerkveno latinščino.

Nisem imel poguma, da bi bil gledal vse to. Rano pred zoro sem sam cesljal ljubljenskega konja in oddiral v najbližje pristanišče, da se ukrcam na katerokoli obalno ladjo. Ko sem dirjal po peščinah, sem videl v daljavi morskega volka, kako je plaval z lučko na hrbtu, ki je mogla prav res biti — zakaj pa ne! — duša na poti v neskončnost morja.

društvo, ki ima za tajnika g. Mata Kačiča, močno napredovalo in da se upokojenci v savski banovini zmerom bolj zavedajo potrebe čvrste, enotne in skupne banovinske organizacije.

Prestanek železničarske organizacije. Prosvedno ministrstvo na podlagi § 275 zak. o drž. prom. osebju ni dovolilo nadaljnjega obstanka in delovanja društva »Ujedinjeni savez železničara Jugoslavije«. Likvidacija osrednjega odbora in vseh podružnic tega društva je bila julija 1934 končana. Razid društva je ljubljanski »Službeni list« objavil dne 28. julija t. l. Zato je prepovedano vsako pobiranje članarine in drugih prispevkov za to društvo. Prometno ministrstvo pa tudi nobenemu drugemu novemu strokovnemu železničarskemu društvu ni dovolilo delovanja.

Socijalna politika

Razširjenje pokojninskega zavarovanja. Zasebni nameščenci na ozemlju dravske, primorske in zetske banovine, katero je pripadalo nekoč Avstriji, so zavarovani za pokojnino pri ljubljanskem Pokojninskem zavodu za zasebne nameščence. Na pobudo privatnih nameščenec v ostalih krajih države, ki še niso zavarovani za pokojnino, so delavske zbornice pripravile predloge za razširitev pokojninskega zavarovanja na vso državo. Po predlogu beogradske delavske zbornice naj bi se krog zasebnega uradništva, ki bi bilo zavarovano, močno razširil, tako da bi bilo, če se ta predlog sprejme, v državi okrog 92.000 članov — zavarovancev, ki bi plačevali na leto približno 100.000.000 dinarjev prispevkov. Pokojninsko zavarovanje naj bi se razdelilo med 4 zavode in sicer tako-le: Ljubljana (približno 18.000 članov) za dravsko, primorsko in zetsko banovino; Zagreb (28.000 članov) za savsko; Beograd (30.000 članov) za donavsko, moravsko in vardarsko; Sarajevo (16.000 članov) pa za drinsko in vrbasko banovino. Centrala celokupnega zavarovanja, ki bi bilo pod neposrednim nadzorstvom ministrstva za socijalno politiko, naj bi bil ljubljanski Pokojninski zavod, ki bi bil obenem tudi pregledni in strokovno nadzorni organ. Po tem predlogu

naj bi se zavarovanje razširilo na vso državo že z začetkom prihodnjega leta, obsegalo naj bi pa vse stroke in podjetja, tako da bi bili zavarovani vsi pisarniški nameščenci, trgovski pomočniki, kavarniško in hotelsko osebje, časnikarji, godbeniki, uradniki industrijskih podjetij, drogerij itd. S predlagano avtonomno ureditvijo pokojninskega zavarovanja bi zasebni nameščenci dosegli neprecenljive koristi, ker bi sebi in svojim družinam zagotovili pokojnino in mirno življenje na starost. Z razširjenjem zavarovanja bi se pa mogli tudi zavarovalni prispevki znatno znižati.

Nove knjige

Državoznanstvo, Spisal dr. Fran Ogrin. Ta knjiga je izšla v docela novi, predelani obliki. Vsebuje nauk o državi in državni organizaciji in podaja pregledno vsebino raznih upravnih zakonov. Knjiga je odobrena kot učbenik v srednjih in strokovnih šolah ter za nabavo učiteljskih knjižnic na meščanskih in osnovnih šolah. Knjiga pa služi tudi praktični uporabi raznim uradom, kandidatom za izpite iz upravnega prava in je priporočljiva za vsakogar, ki želi spoznati ustroj države. Založila jo je Učiteljska tiskarna v Ljubljani, dobi pa se v njeni knjigarni in v drugih knjigarnah. Cena broširanemu izvodu 24, v polplatno vezanemu 28 Din. — Vsem drž. uslužbencem to splošno priznano delo našega uglednega sodelavca prav toplo priporočamo.

Štefan Sušec: Naše finančno pravo: neposredni davki, drž. trošarina, takse. Da se ustreže želji onih državnih uslužbencev, ki se svojčas v prednaročbi niso naročili na označeno knjigo, a si jo zdaj žele nabaviti, je avtor pripravljen izjemoma jim priznati subskripcijsko ceno 80 Din in na željo, tudi še štiri mesečne odplačilne obroke po 20 Din. V to svrhu naj se z navedbo svojega službenega položaja obrnejo neposredno na avtorja: Sušec Štefan, Ljubljana, Beethovnova ulica 15. — Sicer se pa knjiga naroča in dobiva pri tiskarni »Merkur«, d. d. v Ljubljani, Gregorčičeva ul. 23, po knjigotržni ceni 100 Din. Ker gre naklada knjige h koncu, naj zainteresirani ne odlašajo z naročili.

»Naš Rod.« Prejeli smo prvo številko VI. letnika tega najbolj razširjenega slovenskega mladinskega mesečnika. Ta številka je posvečena v glavnem tragični smrti kralja Aleksandra I. in mlademu kralju Petru II. Po urednikovih uvodnih člankih sledijo prispevki O. Župančiča, ki je napisal 4 globoko občutene stihe, A. Gradnikovo »Pismo z onega sveta« in Iv. Pregljevo »Naricalko«. Med ostalim gradivom so spisi O. Hudalesa »Zlo«, v zbirki »Povesti potnikov« je potpis Marka Pola na Kitajsko, dalje K. Kocjančičeva »Zgodba potovanja z zločljivim čolnom«, več spisov iz naravoslovja, drobiž in A. Čehova povest Kaštanka. Lepi mladinski mesečnik, ki izhaja osemkrat na leto, velja skupaj s knjigami Mladinske matice, samo Din 22'50. Urejuje ga Josip Ribičič, izdaja pa JUU v Ljubljani. — »Naš Rod« je brez dvoma najboljša slovenska mladinska revija in to po pisanih prispevkih, kakor tudi po ilustracijah in opremi. List toplo priporočamo!

»Zdravje.« Poljudno-zdravstveni list. Vsebinska 8. številka za avgust: Milan Vrtančnik: Bodočnost. — K. Mladina: Morska bolezen in gosa bolezen. Dr. Karel Petrič: Življenjska moč naroda. L. Hočevar-Meglič: Nega bolnika. Dr. Fran Göstl: Dipsomanija. Dr. Korbar Avgust: Vojni plini. Glasnik higijenskih ustanov v dravski banovini: poročila dr. Karel Petrič. Drobline. — Uprava lista: Ljubljana, Predškofijo 1. Letna naročnina Din 30.—. — Zelo dobro urejani list priporočamo!

Čuvajte Jugoslavijo!

Po svetu

Pokojnine ločenk na Francoskem. Po francoskih uradnih predpisih obdrži ločena žena vse pravice do rodbinske pokojnine po svojem možu, če je bil zakon ločen brez njene krivde. Če je pa bil zakon ločen po krivdi žene oz. po krivdi obeh zakoncev, ločenka nima več pravice do pokojnine po svojem ločenem možu. V praksi ločenka, ki se po ločitvi vnovič poroči z drugim moškim, po smrti svojega drugega soprega ne dobi nazaj pravice do pokojnine po svojem prvem možu, čeprav je bil njen prvi zakon ločen brez njene krivde.

Uradniški tisk na Nemškem. Odkar so na vladi hitlerjevci, se je prej izredno razvito stanovsko in strokovno časopisje nemškega javnega, državnega in samoupravnega, uslužbenstva skrčilo na minimum. Od številnih listov je ostal nemškemu drž. uslužbenstvu samo še eden, namreč »National-sozialistische Beamtenzeitung«. Sedanja vlada stoji namreč na stališču, da se uradništvo ne sme stanovsko nekako ločiti od ostalega prebivalstva in se oddeliti od naroda, zaradi česar se morajo tudi vprašanja drž. uslužbencev obravnavati pred najširšim forumom. Tako bo javnost o zadevah drž. uslužbenstva vselej pravilno poučena, s čimer bi se odpravili dosedanj predhodki prebivalstva napram drž. uslužbenstvu.

Znižanje plač francoskim železničarjem. Francoska vlada je s posebnimi uredbami dovolila železniškim družbam, da morejo znižati prejemke uslužbenstvu in spremeniti pokojninske predpise. Znano je namreč, da je velika večina vseh železnic na Francoskem v rokah zasebnih družb. Te so se pooblastila takoj poslužile in so znižale svojim nameščenecem prejemke za 5% do 10%, hkrati pa znižale tudi poststranske prejemke in doklade. Tako znaša znižanje plače strojevodij 720 do 840 frankov na leto, vlakovodjem so znižali prejemke za 610 do 710 frankov, sprevednikom pa za 530 do 600 frankov. Železniško uslužbenstvo se je pričelo v odgovor na te odredbe še tesneje združevati in se pripravljati na odločilno borbo proti delodajalcem.

Kr. dvorni dobavitelj
ANTON VERBIČ, Ljubljana
Delikatese Telefon 2673 Špecerija
Najnižje cene! Sveže blago! Skrbna postrežba!

KROJAŠKI ATELJE
Fran Iglič, Ljubljana
Izdeluje se za dame in gospode po najnovejših krojih. Lastna zaloga modnega blaga. Uradnikom znaten popust ali na obroke.
Pražakova ulica

DEŽNIKE
NOGAVICE
VSE IZ LASTNE TOVARNE
v priznani solidni in elegantni izdelavi oddajamo po tovarniških cenah V NAŠIH PRODAJALNAH V LJUBLJANI
PREŠERNOVA ULICA 20
PRED ŠKOFIJO ŠTEV. 19
prva jugoslovanska tovarna dežnikov in nogavic
JOSIP VIDMAR

Učiteljska tiskarna

Ljubljana

Franciščanska ulica

Telefon štev. 2312

Račun pošl. hran. 10.761

Priporočamo trdiko
M. Tičar, Ljubljana
za nakup vseh pisarniških in šolskih potrebščin.

Poravnajte

naročnino za

„NAŠ GLAS“

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejših do najmodernejših

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige; ilustrirane knjige v enobarvnem ali večbarvnem tisku; brošure in knjige v vseh nakladah, časopise, revije in mladinske liste. Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov

Lastna tvornica šolskih zvezkov

Nogavice, kravate, žepne robce, rokavice, vezanine, čipke, D. M. C. sukanec, gumbi, potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje v največji izbiri pri

Josip PETELINC, Ljubljana

(blizu Prešernovega spomenika) ob vodi

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica 9 — v lastni hiši

Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874.

Poštni čekovni račun štev. 10681 / Telefon štev. 3413

Posojila tudi ranžijska (do Din 10.000-) vsem javnim nameščenecem po 8% proti zaznambi na plačo in poročstvu. Hranilne vloge na hranilne knjižice in vloge v tek. rač. obrestuje, ako so vezane na krajšo dobo, po 5% — 6 1/2%. Izplačila promptna. Tovariši, rešila nas bo samo stanovska in zadruga zavednost.

Zadruga državnih uslužbencev za nabavo potrebščin, Ljubljana

Vodnikov trg št. 5.

R. Z. Z. O. Z.

Telefon št. 2421.

Državni uslužbenci!

Vaša nakupovalnica mora biti edino zadruga prodajalna. V zalogi ima vedno sveže specerijsko blago. Dostava na dom brezplačna. Preskrbuje kurivo, posreduje nakup manufakturnega blaga pri Zadrugi državnih železničarjev in pri turki Teokarovič.

Širite zadržno misel med svojimi tovariši!